

ретическитѣ си размислявания ся останавлива на половината на пѣтътъ, като ся удовлетворява съ полужнание, то той нѣма никаква нужда да ся занимава съ такива размислявания. Който въ областта на мислитѣ ся е обрѣкалъ да държи онѣзи тѣснота и повърхност на сжжденията, която господствува въ ежедневиия ни животъ, то той нѣма защо и да влиза въ областта на мислитѣ. Който разглѣжда историческитѣ събития съ таково не далековидно пристрастие, съ каквото разсжждава за добропознатитѣ си личности, то той по хубаво би било съвсѣмъ да са не занимава съ историята. Историята ни обогатява съ нови идеи и разширява умствения ни хоризонтъ само въ онзи случай, когато изучаваме нѣкое събитие въ естественната му свързка съ неговитѣ причини и послѣдствия. Ако извлѣчеме изъ историята нѣкой отдѣленъ епизодъ, то ний ще видиме партизантеки борби, игра на страститѣ, фигури на добродѣтелни и порочни чловѣци; на едниѣ ще съчувствуваме, а противъ другитѣ ще негодуваме; но съчувствието и негодуванието ще ся продължаватъ само до тогава, до когато не турнеме извлечения епизодъ на настоящето му мѣсто, до като не разбереме онѣзи проста истина, че всичкия този епизодъ съ всичкитѣ си части и подробности съвършено логично и неизбѣжно истича изъ предшествующитѣ обстоятелства.

Колкото и да е проста тѣзи истина, но все-таки много писатели, които разсжждаватъ за историята, и много историци, които ся пол-